

Augusti 2004

Naturreporterna

de grävande journalisterna

Förord

Nästa gång du läser en dagstidning, tänk på vad du läser först! Är det den största rubriken, är det rubriken som är mitt på sidan, är det bildtexten eller är det den kortaste eller tjockaste texten. Hur det än ligger till så har den som konstruerat sidan haft tanken att du ska läsa det mesta som står där. En rubrik ska locka till fortsatt läsning, en bild ska locka till att läsa bildtexten som i sin tur ska locka till att läsa den tillhörande artikeln.

”Bilderna har en växande betydelse i informationssamhället. Dagens bild- och mediasamhälle präglas i hög grad av den globala bildkulturen. Bildens ökande mångfald, informationsteknikens tillväxt och förändringarna i villkoren för bildproduktion förändrar snabbt bildningsstrukturen inom kulturområdet.”

Dessa rader, som återfinns i grundskolans kursplan, beskriver vad utgångspunkten för detta tema är. Bildens ökade betydelse ges uttryck i detta tema som Naturskolan vill erbjuda alla lärare och elever som vi träffar under ett läsår. Att integrera IT med en dag i fält är helt naturligt. Först går eleverna ut och samlar information i form av egna iakttagelser, fakta och fotografier. Sen går de in och sammanställer informationen i ett samlat dokument, en tidning, som föräldrar, andra elever och intresserade får ta del av.

Frågor som vi hoppas dyker upp under arbetets gång är; Vad tycker jag är intressant att skriva om? Vad vill vi att läsaren ska ha lärt sig efter att ha läst texterna? Vad är andra intresserade att läsa om? Hur får vi läsaren att orka läsa all text? Vilken bild ger stöd åt texten och vilken text ger bilden rätt värde? Frågorna som dyker upp kommer att beröra flera ämnen som tex naturkunskap, samhällskunskap, svenska och bild.

Mats Wejdmark och Robert Lättman

© Nynäshamns Naturskola, augusti 2004

Postadress Viaskolan Skolgatan 35-37 149 30 Nynäshamn	Besöksadress Sjöudden Slutet på Storeksvägen Ösmo	Tel 08 520 73565	Fax 08 520 38590	Mobil Mats 070 6388590 Robert 070 6388541	E-post mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se
Hemsida www.nynashamn.se/natursko					

Vad säger läroplanen

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall

- kunna använda egna och andras bilder för att berätta, beskriva eller förklara

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- kunna använda egna och andras bilder i bestämda syften

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall

- kunna producera texter med olika syften som redskap för lärande och kommunikation

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

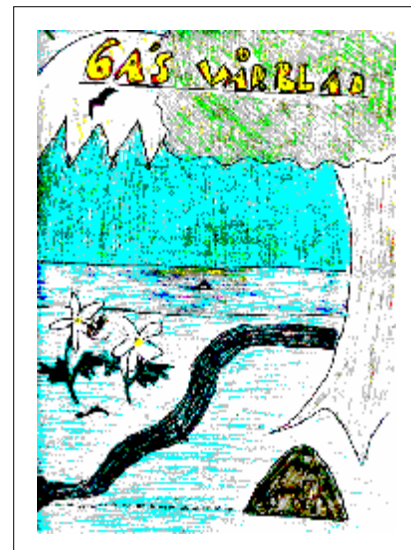
- kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt samt tillämpa skriftspråkets normer, både vid skrivande för hand och med dator

Ur läroplanen för ämnet bild

Ur läroplanen för ämnet svenska

Idé

Med naturreportrarna vill vi slå både två och tre flugor i en smäll. Tanken är att, i samband med en Naturskoledag, låta eleverna göra ett journalistiskt arbete. Det innebär att de med hjälp av olika frågeställningar skall ta reda på hur det förhåller sig med olika djur, växter och fenomen ute i naturen. Grävande journalistik får här en ny innebörd eftersom eleverna verkligen måste gräva på olika ställen för att få svar på sina frågor. Frågeställningar, resultat och slutsatser kommer sedan att redovisas i form av en digital tidning gjord i ett ordbehandlingsprogram. Texten kommer att belysas med relevanta bilder tagna med digital kamera. Vad tidningen handlar om bestäms av vilket tema naturskoledagen har. Om det är en klass i åk 6 som ska till Alhagens våtmark för att inventera växter och djur kan exempelvis tidningen heta "Alhagsnytt" eller "Livet i våtmarken". Målgrupp för tidningen kommer att vara elevernas föräldrar. Till höger syns 6A's vårblad som Sunnerby gjorde vt 2004 i samband med temat "Våren".

Syfte

- Eleverna ska prova att arbeta på ett undersökande sätt och ge svar på ett antal frågor som de ställt själva eller som de fått i uppgift att ta reda på av "chefsredaktören" (läraren). Frågeställningarna kommer att beröra natur och hållbar utveckling.
- Eleverna ska lära sig hantera en digital kamera, skriva och behandla en text samt behandla och infoga bilder i texten.
- Med hjälp av en lupp som sätts på kameran ska det bli möjligt att fota extrema närbilder vilket kan bidra till nya spännande upptäckter.
- Tidningen som eleverna producerar ska vara så tydlig och informativ som möjligt för att målgruppen, föräldrarna, ska lära sig något nytt om naturens djur, växter eller fenomen.
- I det journalistiska arbetet är tanken att flera av skolans ämnen ska komma in, förutom naturkunskap till exempel samhällskunskap, svenska och informationsteknik.

Till er som väljer Naturreportrarna som inriktning på naturskoledagen

Läraren

Förbered eleverna **både** på det aktuella temat och arbetet med tidningen.

Gå igenom kamerans funktioner (obs! eleverna kommer att använda en enklare modell).

Eleverna arbetar i 5 grupper, varje grupp gör 2 sidor (12 p), varje elev får ha med en bild.

Som lärare är du "chefsredaktör". Utse en redaktion med en elev från varje grupp som ansvarar för att sätta ihop tidningen, gör förord och framsida.

Använd lektioner i svenska för att diskutera hur man skriver i en tidning.

Ta gärna hjälp av annan lärare i arbetet med tidningen tex bildlärare eller annan som är intresserad av layout.

Eleven

Fundera på vad du vill veta om det aktuella temat. Vilken fråga skulle du vilja ha besvarad och sedan skriva om i tidningen?

Skriv ner minst 4 frågor som du vill ha besvarad.

Läs igenom uppgifterna för dagen (sista sidan).

Din grupp får ta ca 22 bilder och av dessa väljs en bild per person ut som får vara med i tidningen.

Fota närbilder med luppen fastsatt på kameran.

Varje grupp gör minst två sidor i tidningen.

Gruppen utser en person som är med i redaktionen.

Organisation

Klassen delas in i fem grupper. En person från varje grupp ingår i en redaktion som har ansvaret att sätta ihop materialet till en helhet och se till att texten inte innehåller för många olika typsnitt eller storlekar. De ska också göra en framsida och skriva en förklaring till varför tidningen gjorts. Grupperna väljer ut 3-5 bilder som de vill ha med i tidningen och skriver bildtexter till. Varje grupp skriver 2-4 st A4-sidor (12-14 punkter) med löpande text som bilderna sedan infogas i. Läraren är chefredaktör och har huvudansvaret för tidningen.

Tips

Dela in tidningen i t. ex. sportsidor, kultursidor och vetenskapssidor. På sportsidorna finns plats för den snabbaste insekten, den högsta växten o.s.v. På kultursidorna kan elevernas egna naturdikter och litteraturltips finnas. Vetenskapssidorna är fyllda med biologiska och ekologiska kunskaper som eleverna vill förmedla till sina föräldrar. Och varför inte ett korsord om djur och växter.

Bilderna

Eftersom bilderna kommer att bli ca 40 kb stora i kameran skulle tidningen bli ca 1,5 mb om alla elever infogade en bild. Tidningen ska levereras till föräldrarna digitalt antingen via E-post vilket skulle ta 10 minuter över vanligt modem eller via diskett som då inte skulle räcka till. Därför ska eleverna lära sig att göra bilderna mindre antingen i datorn eller i kameran för att tidningen inte ska bli större än 500 kb. Ungefär hälften av bilderna bör vara tagna med focusknappen intryckt (finns ej på enklare modeller). Det innebär att man kan ta en närbild på 3cm avstånd när en liten blomma syns i displayen

Innehåll

För varje tema kommer det att finnas vissa kriterier som ska uppfyllas när det gäller innehåll. När föräldrarna har läst tidning ska de veta vissa saker om det aktuella ämnet. Till exempel när eleverna i åk 6 gjort sin tidning om *Alhagens våtmark* skall föräldrarna veta var Alhagen ligger, vad den är till för och känna till några växter och djur som lever där. Är det elever i åk 5 som har haft *vinterekologi* skall föräldrarna, efter att ha läst tidningen, veta hur växter och djur på olika sätt kan överleva vintern. Föräldrar till elever i åk 3, som har haft *forttida tekniker*, ska veta hur man gjorde upp eld på järnåldern, hur man malde mjöl på stenåldern och vad fnöske är.

Kamera och program

Kameran som kommer att användas är Sony Mavica med diskett. Modellen heter FD 75 och är den enklaste modellen. Varje grupp kommer att få låna en kamera av Naturskolan. Det finns ett skolavtal vid inköp av Sonys diskettkameror och det finns kameror på alla skolor i kommunen. Om bildbehandlingsprogram behöver användas är Paint Shop Pro lämplig eftersom den finns att tillgå på skolnet. Ordbehandlingsprogrammet kommer i första hand vara Word men det avgörs slutligen av läraren.

Diskettkamerans fördelar

- När eleven eller gruppen tagit sina bilder kan de genast börja arbeta med sina bilder och överlämna kameran till nästa (istället för att vänta på att alla tagit sina kort och sedan tanka över med sladd, en sladd som för övrigt har en förmåga att försvinna).
- Kameran är stor, lätt att hantera med enkla menyer i displayen och svårare att sno än en liten kamera.
- Kvaliteten på bilderna räcker alldeles utmärkt för skolbruk (oftast räcker lägsta upplösning på kameran vilket ger en bild som är 22 x 17 cm i 72 pixlar per tum).

Förarbete med klassen

Förarbetet som eleverna ska göra framgår av respektive tema beroende på årskurs. Förutom detta ordinarie förarbete måste eleverna sättas in i journalistarbetet. Här kan varje klass själva avgöra vilken ambitionsnivå man ska ligga på. Det går att diskutera grundläggande ordbehandling och bildbehandling men också layout och hur man får målgruppen att vilja läsa det som skrivs. Länken mellan naturtemat och det journalistiska arbetet är ju själva frågeställningen. Läraren avgör om klassen är mogen att själv bestämma vilka frågeställningar som ska besvaras i arbetet med tidningen. Inför dagen ska eleverna veta:

- vilken grupp de tillhör och vem i gruppen som ingår i redaktionen
- vilka frågor de ska besvara och hur de ska ta reda på det

Naturskoledagen

Dagen kommer att se lite olika ut beroende på tema och årskurs. En inledande genomgång av kameran görs om eleverna inte redan behärskar de nödvändiga funktionerna. Varje grupp har sina egna frågeställningar som de kommer att utgå från. Dessa redovisas på morgonen. Naturskolan visar den utrustning som finns att tillgå under dagen. För att närbilderna på växter och djur ska bli så tydliga som möjligt ska en vit balja eller vit duk användas som bakgrund. Naturskolan och läraren kommer att finnas som kunskapskälla och eleverna har möjlighet att intervjua dessa personer. Fika och lunch utomhus i de flesta fall.

Varje grupp kommer att låna en ryggsäck med:

- Ü Digitalkamera och lupp
- Ü Paraply (skydda kameran från regn)
- Ü Skrivunderlägg
- Ü Pennfodral med pennor, sudd och pennvässare
- Ü Vit balja (vit bakgrund vid närbildsfotografering av tex småkryp)
- Ü Sittunderlägg

Efterarbete

För att få ytterligare information om ämnet kan eleverna intervjua fler personer och söka kunskap i böcker och på Internet. Efterarbetet kommer annars att bestå av arbetet med tidningen. Utifrån fältstudierna skrivs texter av varje grupp och bilder väljs ut. Innan redaktionsgruppen fått in material från de andra arbetar den med framsidan och texten som förklarar varför tidningen gjorts. Redaktionen skulle också kunna få intervjua en speciell person. Till exempel i arbetet med Alhagens våtmark i åk 6 skulle en person på VA-förvaltningen kunna intervjuas.

När tidningen är klar ska den distribueras till alla föräldrar digitalt antingen via mail eller via diskett som eleven tar hem. Pappersexemplar skrivs bara ut i de fall elevens föräldrar inte har tillgång till dator. Tidningen skickas också till Naturskolan som lägger ut den på hemsidan på First Class där den endast är åtkomlig för anställda inom förvaltningen. Alternativt läggs den ut på den officiella hemsidan där föräldrar och alla som vill kan gå in och titta. Då slipper man också skicka den till alla föräldrar.

- Grupperna letar fakta i böcker och på andra håll
- Eleverna kan intervjua någon som är insatt i det aktuella temat
- Varje grupp väljer bilder och skriver texter
- Redaktionen, bestående av en från varje grupp, gör framsida, förord och sätter samman tidningen
- Tidningen distribueras digitalt till föräldrarna (undantag för de som inte har tillgång till dator) och till Naturskolan

Kamerans funktioner

Tryck in focusknappen en gång så syns en blomma i displayen

I läget "still" fotar du och i läget "play" tittar du på dina bilder

Denna knapp kan tryckas åt fyra håll för att bläddra genom menyer. Bekräfta genom att trycka mitt på.

Växla mellan att lägga bilder på diskett och memorstick.

Lucka för memorstick

Fota närbilder

För att kunna ta närbilder finns två sätt att använda kameran. Om det man ska fota är långt borta tex en fjäril är det zoomen på kamerans framsida du använder. Har du möjlighet att komma nära utan att skrämma ditt objekt kan du använda focusknappen. Trycker du en gång på den kommer en blomma att synas i displayen. I det läget kan du ta närbilder genom att vara så nära som 3 cm från objektet. Observera att du inte kan zooma i detta läge, zoomen måste vara i läget W (wideangle, vidvinkel). Trycker du en gång till på focusknappen kommer skärpan att ligga på 0,5 m osv. För att få bort funktionen trycker du tills ingen symbol syns och då sköts skärpeinställningen automatiskt av kameran.

Bläddra genom menyer

När du ska göra olika inställningar använder du den runda knappen som går att trycka åt fyra håll och rakt in. Det ord i menyn som är orangefärgat är det som du väljer genom att trycka den runda knappen rakt in. Välj andra alternativ genom att trycka uppåt, neråt, höger eller vänster och bekräfta genom att trycka rakt in.

Kamerans funktioner i läget "play"

Så mycket tid är kvar på batteriet

Så här många bildpunkter har du ställt in kameran på

Så här många bilder har du tagit

I läget "play" kan du bläddra mellan dina bilder när denna piltangent är orange

Här kan du ta bort misslyckade bilder

Här kan du välja "slide show" vilket innebär att du kan visa bilderna med jämna intervall tex på en TV

Här kan du kopiera bilder från en diskett till en annan

Kopiera bilder i kameran

Välj "tool" i menyn och sedan "copy". Välj sedan om du vill kopiera från till diskett (FD) eller memorstick (MS). Står du i läget när bara en bild syns i displayen kommer endast den bilden att kopieras. Har du tryckt in "index" så att alla bilder syns kan du kopiera alla bilderna.

Visa bilder med jämna intervall på TV

Koppla kameran till TV:n genom att använda den sladd som tillhör kameran. Stoppa den svarta kontakten i kamerans ingång "video out". Den gula kontakten sätts direkt i TV:n eller via en scart-kontakt in i TV:n. I läget "play" på kameran går du in på "file" i menyn och väljer "slide show" (bildspel). Välj intervall mellan 3 sek och 1 minut. Välj "repeat on" om du vill att bilderna ska visas om och om igen. Tryck "start". Tryck på paus om du vill uppehålla dig vid en bild och tryck "return" för att avsluta bildspelet.

Kamerans funktioner i läget ”still”

**Svart display?
Ta av linsskyddet!**

Här kan du ändra på bildens upplösning på "image size" om du vill ha bättre kvalitet

Här kan du välja E-mail på "rec mode" för att få små kopior på originalbilderna

Här kan du göra ljusare eller mörkare bilder på "exposure"

Ändra bildens upplösning (kvalitet)

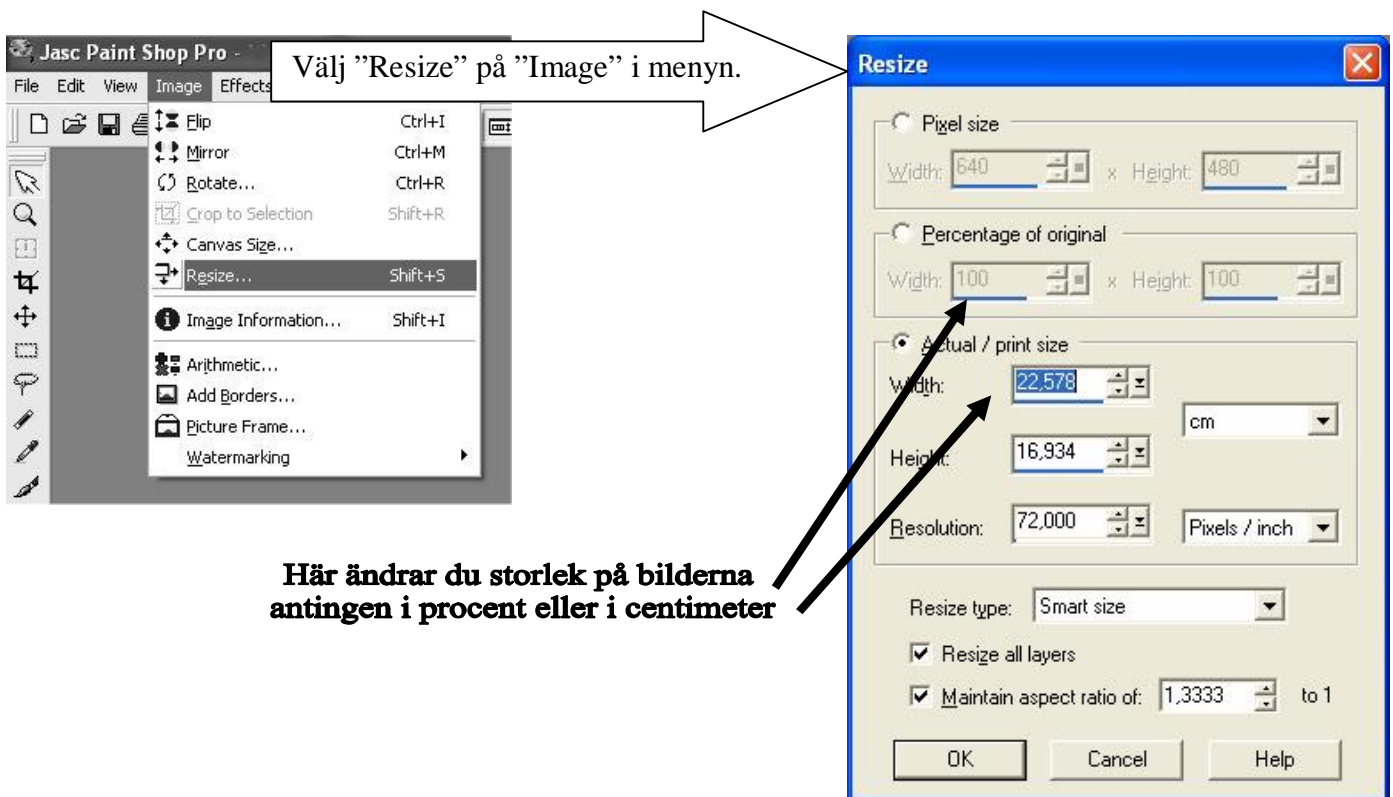
På "file" och "image size" går du in och ändrar bildens antal bildpunkter. Det lägsta är 640 x 480 och ger en bild som är ca 40 kb stor (22 x 17 cm). Beroende på kameramodell kan du sedan välja högre upplösning när du är i behov av det. Bilden kommer då att bli större och ta mer plats både på disketten och på pappret när du skriver ut. På lägsta antal bildpunkter får ca 30 bilder plats på en diskett och på högsta 3-4 bilder.

Ändra ljusinsläppet

På "camera" och "exposure" kan du välja att släppa in mer eller mindre ljus. Bläddra mellan +2,0 och -2,0 beroende på önskemål. Förändringen i ljusstyrka syns i displayen. Har du valt +1,0 så syns den siffran också på displayen. Använd + (plus) när det är mörkt ute tex på hösten eller när du är inne och vill undvika att använda blixten. Använd - (minus) när det är för ljukt ute tex när solen skiner och det reflekterar i snö eller vatten.

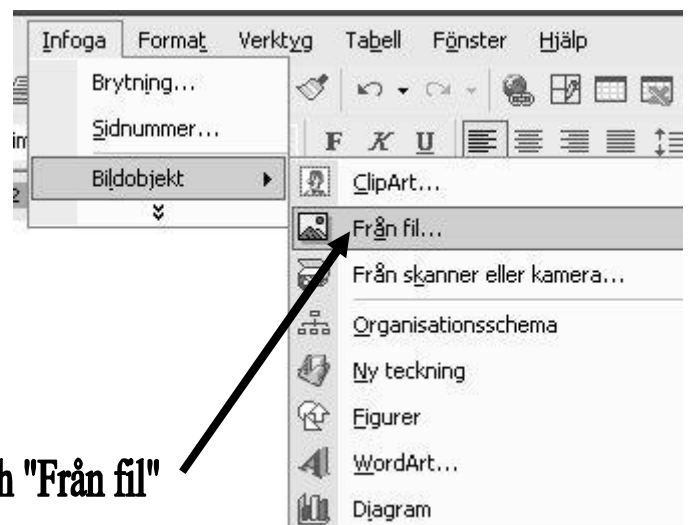
Att förminska en bild

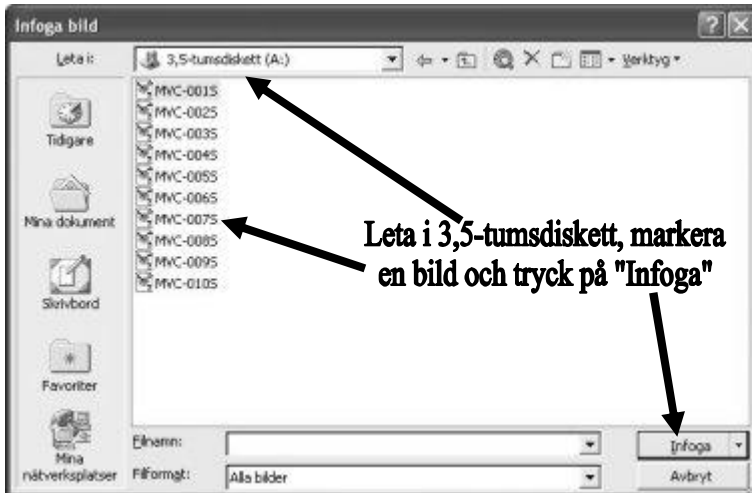
Det finns två sätt att lösa problemet med att tidningen sväller och blir så stor att den inte får plats på en diskett. Antingen ställer man in kameran på funktionen E-mail vilket innebär att vid varje foto man tar bildas det en liten kopia som är ca 10 kb istället för originalet som är ca 40 kb. På disketten i kameran ligger de små kopiorna i en mapp som heter E-mail. Om man vill använda en stor bild, tex till framsidan, finns originalen alltså fortfarande kvar på disketten. Om det bara finns stora bilder i kameran kan de minskas i programmet **Paint Shop Pro** i efterhand. Öppna en bild och gå in i menyn på "image" och välj "resize". Där syns att bilden är ca 22 x 17 cm stor. Minska bilden storlek med 50% (eller ändra till ca 11 x 8 cm) och tryck sedan OK. Då är bilden lika liten som om du hade använt E-mailfunktionen på kameran. Välj "spara som" för att inte förstöra originalbilden och spar på lämpligt ställe.

Lägga in bilder i Word

När du vill lägga in en bild i en text gör du det i **Word**. Öppna ditt dokument som du vill lägga in bilderna i. Ställ markören på det ställe du vill att bilden ska vara på. Gå upp i menyraden och välj "infoga", "bildobjekt", "från fil".

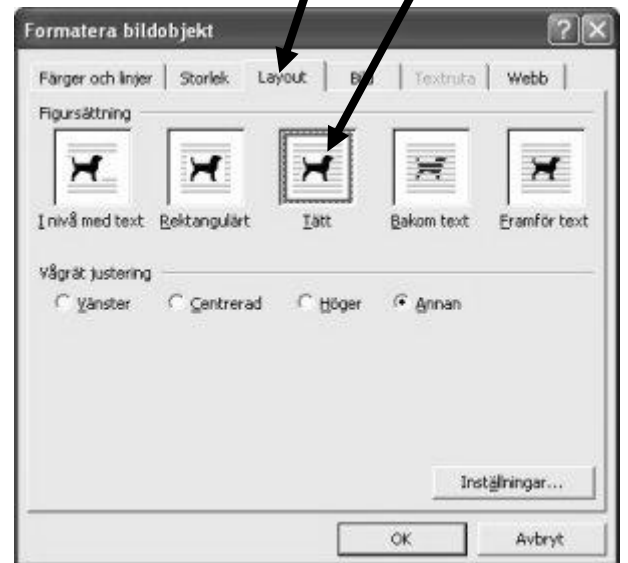

När dialogrutan "infoga bild" kommer upp väljer du att "leta i" 3,5-tumsdiskett om det är där du har bilderna. Markera din bild och tryck "infoga". Om du har småkopior av originalen (via E-mailfunktionen på kameran) ska bilden vara ca 11 x 8 cm.

Formatera bilden

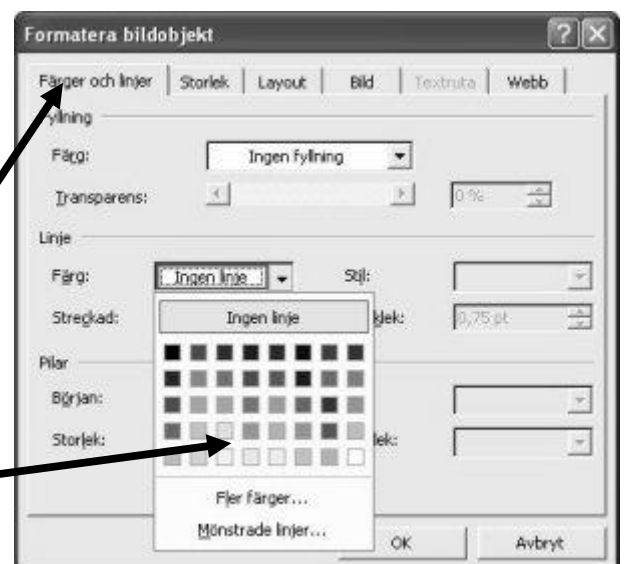
Ibland vill man kunna flytta bilden lite hur som helst. Eftersom bilden som infogas i Word fungerar som en jättestor bokstav går det inte att lägga den var som helst. Om man formaterar bilden ökar friheten att lägga den på olika ställen. Högerklicka på bilden och välj "formatera bildobjekt" i snabbmenyn. Välj fliken "layout", markera rutan "tätt" och klicka OK. När du med muspekaren går in över bilden syns nu ett pilkors som innebär att du genom att hålla ner vänster musknapp kan flytta bilden nästan hur som helst. Obs! Det kan se lite olika ut beroende på vilken version i Word man arbetar med.

Göra en ram runt bilden

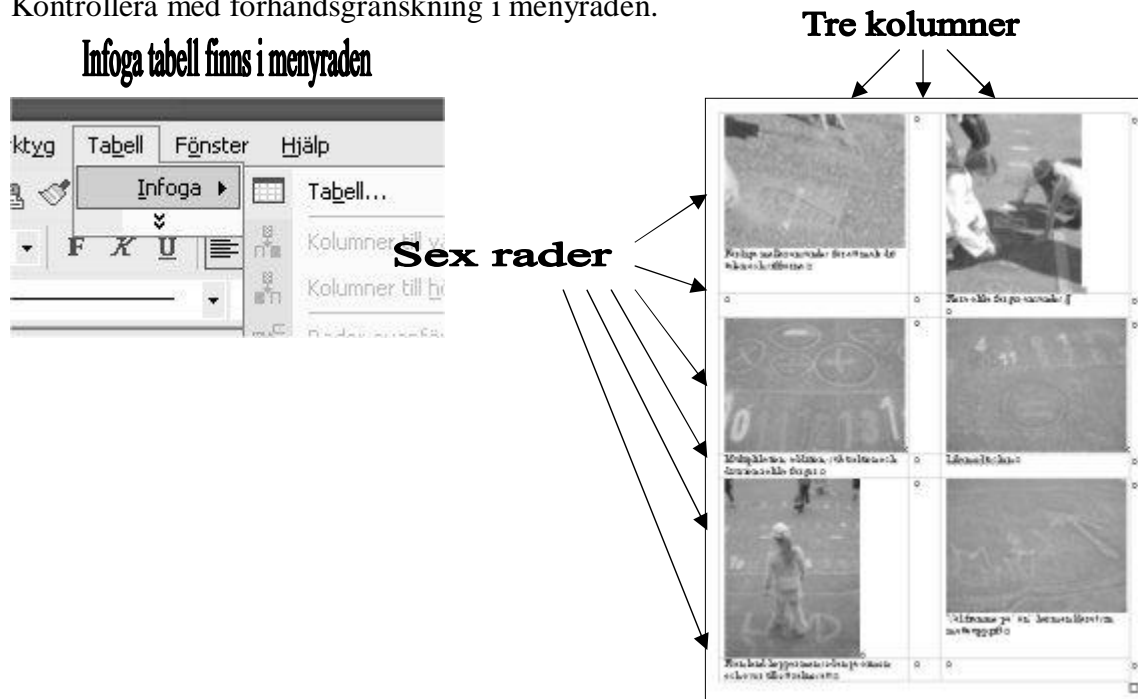
Gör likadant som när du formaterade bilden, dvs högerklicka i bilden och välj "formatera bildobjekt". Men välj fliken "färger och linjer" istället. I rutan "linje" och "färg" står det "ingen linje". Klicka på listpilen och välj en lämplig färg. Om du vill kan du också välja tjocklek på linjen i rutan "storlek" till höger.

Välj fliken "Färger och linjer" och sedan färg i rutan "Ingen linje"

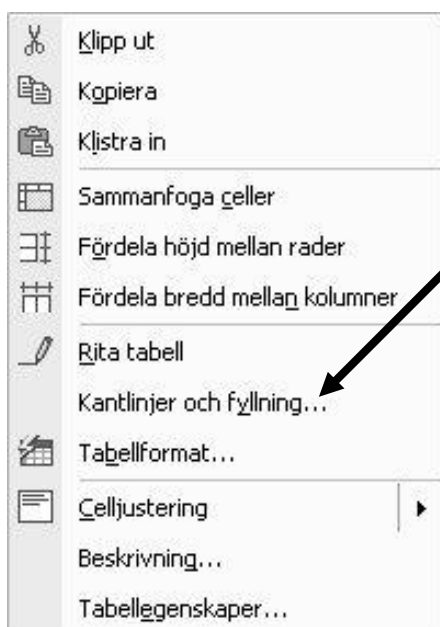

Att lägga bilder i tabell

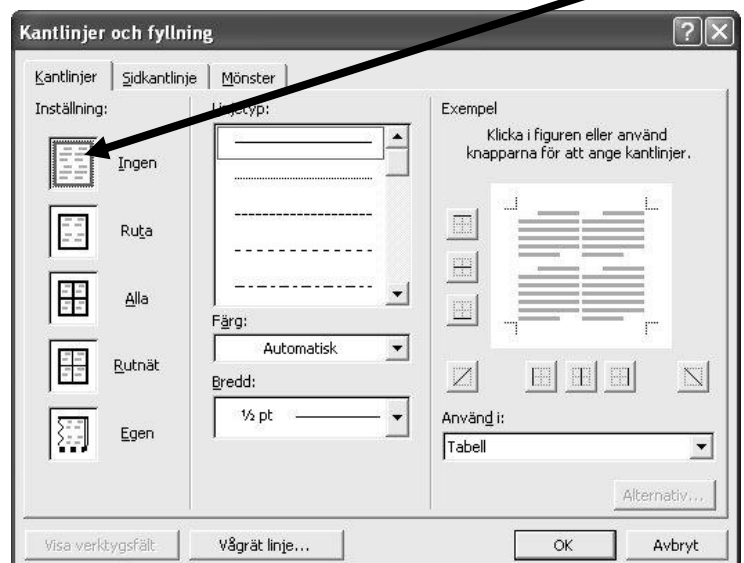
Gå in i menyn och välj "tabell", "infoga" och "tabell". I dialogrutan som kommer upp väljer du exempelvis tre kolumner och sex rader. Det passar om man vill ha sex bilder och lite bildtext. Ställ markören i den ruta du vill ha bilden och välj "infoga" "bildobjekt". En bild som är max 7 cm får plats bra i rutan. Kolumnen i mitten minskas genom att man tar tag i den lodräta linjen med muspekaren och drar åt sidan. Den kolumnen blir mellanrummet mellan bilderna. Lägg in alla sex bilder och i de tomma rutorna under varje bild läggs en kort bildtext. Tabellen anpassas efter bilderna storlek. Förminska bilderna genom att dra i ena hörnet av bilden. Ta bort tabellens linjer genom att markera tabellen (obs bara tabellen - inget annat). Högerklicka och välj "Kantlinjer och fyllning". Under fliken kantlinjer väljer du "ingen" och tryck "OK". Nu syns bara de grå hjälplinjerna som inte syns vid utskrift. Kontrollera med förhandsgranskning i menyraden.

Markera tabellen och högerklicka i tabellen

Välj kantlinjer och fyllning och markera rutan "Ingen"

Naturreportrarna

Innan dagen med Naturskolan

- Gå igenom med läraren vad som kommer att hända under dagen och vilka uppgifter ni har.
- Vilka frågor vill du ha svar på under dagen? Fråga gärna era föräldrar om det är något dom skulle vilja veta. Skriv ner 5 frågor du vill ha svar på.
- Gå igenom hur kameran fungerar med läraren.

Dagen med Naturskolan

- Varje grupp kommer att ha en ryggsäck. Där i ligger:

- Ü Digitalkamera, diskett, extrabatteri och lupp
- Ü Paraply (skydda kameran från regn)
- Ü Skrivunderlägg
- Ü Pennfodral med pennor, sudd och pennvässare
- Ü Vit balja (vit bakgrund vid närbildsfotografering av tex småkryp)
- Ü Sittunderlägg

- Förutom ryggsäcken kommer ni också ha en väska med utrustning för att lösa era uppgifter.
- Med kameran kan ni fota ca 22 bilder. Alla fotar 4 bilder och får med en bild i tidningen. Minst hälften av bilderna ska vara närbilder. Det betyder att ni kan hålla kameran ungefär 3 cm från tex en spindel. Lägg det ni ska fota, tex ett djur eller en växt, i den vita baljan så att det blir en vit bakgrund. Med luppen fastsatt på kamerans lins kan ni ta extrema närbilder.

Efter dagen med Naturskolan

- En person i varje grupp bildar en redaktion med uppgift att göra framsida, förord, innehållsförteckning och samla ihop bilder och texter från de olika grupperna.
- Grupperna arbetar med sina bilder. Observera att det på disketten finns en mapp som heter E-mail. Där ligger små kopior på era bilder (11x8 cm). Det är dom ni ska använda. Behöver ni en stor bild till framsidan tar ni originalbilderna som ligger på disketten (22x17cm).
- Grupperna arbetar med sina texter. Ni skriver om det ni upptäckt under dagen med Naturskolan, fakta från böcker, intervjuer o.s.v.
- Chefredaktören (läraren) har genomgång med redaktionen för att se om alla bilder och texter kommit in.
- Klassens tidning delas ut digitalt till alla föräldrar (eller i pappersform för de som vill ha).
- Fråga gärna era föräldrar efter att de har läst tidningen om de lärde sig något nytt.

